



Statsborgerprøven

MASTER GUIDE 2026

Lær faktaene. Forstå forskjellene. Test deg selv.

Studiebok + digital quiz

Uoffisiell studieguide. Boken er skrevet med egne forklaringer og er ikke utgitt av, godkjent av eller tilknyttet HK-dir, UDI eller andre offentlige organer. Bruk den sammen med offisiell informasjon. Innhold oppdatert 2. oktober 2026 · kontrollert mot offisielle kilder 21. september 2026.

GRATIS UTDRAG

Innhold

I dette utdraget

5	1814, Grunnloven og 1905	3
---	--------------------------------	---

Resten av pensum

Del 1 · Norge før og nå	kapittel 1–4 og 6–7
Del 2 · Demokrati og styresett	kapittel 8–16
Del 3 · Rettigheter og plikter	kapittel 17–21
Del 4 · Arbeid, økonomi og velferd	kapittel 22–28
Del 5 · Familie, skole og helse	kapittel 29–34
Del 6 · Kultur, hverdag og samfunn	kapittel 35–42
Del 7 · Hurtigrepetering	
Del 8 · Prøvetrening	

5. 1814, Grunnloven og 1905

Norge fikk sin egen grunnlov i 1814, men ble først en fullt selvstendig stat i 1905.

ETTER KAPITTELET KAN DU

- Forklare hva som skjedde i 1814, og hva som skjedde i 1905.
- Beskrive hvorfor unionen med Sverige var løsere enn unionen med Danmark.
- Plassere stemmerettsreformene og kongerekken etter 1905 riktig i tid.

Slik henger det sammen

Danmark-Norge sto på Frankrikes side i krigen mot England. Sverige sto på Englands side. **Fordi** Frankrike tapte, måtte den danske kongen gi Norge til Sverige i Kieltraktaten. **Derfor** samlet 112 menn seg på Eidsvoll for å skrive en egen grunnlov. Grunnloven ble vedtatt 17. mai 1814. I november 1814 var unionen med Sverige et faktum, men Norge beholdt grunnloven og indre selvstyre. 7. juni 1905 erklærte Stortinget at den svenske kongen ikke lenger var Norges konge. Det brøt nesten ut krig mellom Norge og Sverige. To folkeavstemninger avgjorde saken, og folket stemte for monarki. Danske prins Carl ble konge Haakon VII.

Må kunne

- ■ Under Napoleonskrigene sto Danmark-Norge på Frankrikes side, mens Sverige sto på Englands side.
- ■ Da Frankrike tapte krigen, måtte den danske kongen gi Norge til den svenske kongen i Kieltraktaten. Etter krig og forhandlinger kom Norge i union med Sverige, med egen grunnlov og stort selvstyre.
- 112 menn møttes på Eidsvoll i 1814 for å skrive Grunnloven.
- ■ ■ Grunnloven ble vedtatt på Eidsvoll 17. mai 1814.
- ■ ■ 17. mai er Norges nasjonaldag.
- Grunnloven begrenser makt og beskytter rettigheter.
- ■ Norge kom i union med Sverige i 1814, men med egen grunnlov.
- ■ Unionen med Sverige var løsere enn unionen med Danmark: Norge hadde indre selvstyre, men kongen var svensk og Sverige styrte utenrikspolitikken.

HUSK

1814 = Grunnloven. 1905 = selvstendighet fra Sverige.

-
- ■ Menn fikk allmenn stemmerett ved stortingsvalg i 1898, kvinner i 1913.
-
- ■ ■ Unionen med Sverige ble oppløst i 1905.
-
- ■ 7. juni 1905 erklærte Stortinget at den svenske kongen ikke lenger var Norges konge.
-
- I 1905 var det to folkeavstemninger: om unionsoppløsningen og om at Norge skulle være et monarki.
-
- ■ 1905 endte med at den danske prinsen Carl ble valgt til konge og tok navnet Haakon VII.
-
- ■ Fra 1905 til tronskiftet i august 2026 hadde Norge tre konger: Haakon VII, Olav V og Harald V. Haakon VIII er den fjerde.
-
- Haakon VII var konge fra 1905 til han døde i 1957. Haakon VIII overtok ved tronskiftet i 2026.
-

Tidslinje

- **1807–1814** Danmark-Norge på Frankrikes side, Sverige på Englands side
forklarer hvorfor Norge skiftet union
- **1814** Kieltraktaten
Danmark må gi Norge til den svenske kongen
- **17. mai 1814** Grunnloven vedtas på Eidsvoll
Norges nasjonaldag
- **november 1814** unionen med Sverige er et faktum
Norge beholder grunnloven
- **1898** menn får allmenn stemmerett
kvinner måtte vente til 1913
- **7. juni 1905** Stortinget erklærer at den svenske kongen ikke lenger er Norges konge
selve unionsoppløsningen
- **1905** to folkeavstemninger
om unionsoppløsningen og om monarki
- **1905–1957** Haakon VII er konge
den første kongen i det selvstendige Norge

FORVEKSLINGSDUELL

1814 vs. 1905

SPØRSMÅLET SIER ...	RIKTIG SVAR	FORDI
Når ble Grunnloven vedtatt?	17. mai 1814	Eidsvoll-forsamlingen skrev og vedtok den da
Når ble Norge fullt selvstendig?	1905	Da ble unionen med Sverige oppløst
Hva skjedde først, grunnlov eller selvstendighet?	Grunnloven (1814), selvstendighet (1905)	Norge hadde egen grunnlov i 91 år før full selvstendighet
Hvem ble konge i 1905?	Haakon VII (tidligere dansk prins Carl)	Folket stemte for monarki i folkeavstemningen
Hvor mange konger har Norge hatt siden 1905?	Tre fram til tronskiftet i 2026	Haakon VII, Olav V og Harald V
Hvilket årstall feirer 17. mai?	1814	Dagen markerer Grunnloven, ikke 1905

Huskeknagg. 1814 gir grunnlov, 1905 gir grensen ut av unionen.

1814 og 1905

ÅR	HENDELSE	PRØVEBETYDNING
1814	Grunnloven vedtas	Startpunkt for moderne norsk demokrati
17. mai	Nasjonaldag	Knyttet til Grunnloven
1905	Unionen med Sverige oppløses	Norge blir selvstendig

PRØVEFELLE

Ikke bland 1814 og 1905. Grunnloven kom før full selvstendighet.

Tallene her

1814

året Grunnloven ble vedtatt på Eidsvoll

112

menn som møttes på Eidsvoll for å skrive Grunnloven

1898

menn fikk allmenn stemmerett ved stortingsvalg

1913

kvinner fikk allmenn stemmerett ved stortingsvalg

1905

året unionen med Sverige ble oppløst

7. juni 1905

dagen Stortinget erklærte unionen oppløst
selve unionsoppløsningen

2

folkeavstemninger i 1905 om unionsoppløsningen og om monarki

3

konger fra 1905 til tronskiftet i 2026 (Haakon VII, Olav V, Harald V)
Haakon VIII er den fjerde, fra 28. august 2026

Ord du må kjenne

Kieltraktaten	avtalen i 1814 der Danmark ga Norge til Sverige
Napoleonskrigene	europæiske kriger tidlig på 1800-tallet
Eidsvoll	stedet der Grunnloven ble vedtatt
Grunnlov	landets øverste lov
Nasjonaldag	dag som markerer nasjonens historie
Folkeavstemning	valg der folket stemmer direkte over et spørsmål

Test deg selv

8 oppgaver. Fasiten står på siste side. Ikke bla før du har svart.

- Hva skjedde med Norge etter Napoleonskrigene i 1814?

☐ A Norge ble helt fritt og selvstendig
☐ B Danmark måtte gi Norge fra seg til Sverige
☐ C Norge ble en del av England

☐ SIKKER ☐ USIKKER ☐ GJETTET
- Hvem ble Norges konge etter unionsoppløsningen i 1905?

☐ A Den svenske kongen fortsatte
☐ B Harald Hårfagre
☐ C Den danske prinsen Carl, som tok navnet Haakon VII

☐ SIKKER ☐ USIKKER ☐ GJETTET
- Hvor mange menn samlet seg på Eidsvoll for å lage grunnloven?

☐ A 112
☐ B 50
☐ C 300

☐ SIKKER ☐ USIKKER ☐ GJETTET
- Hvordan ble det bestemt at Norge skulle være et monarki i 1905?

☐ A Sverige krevde det
☐ B Gjennom en folkeavstemning
☐ C Høyesterett avgjorde det

☐ SIKKER ☐ USIKKER ☐ GJETTET
- Hvor møttes mennene som skrev den norske grunnloven i 1814?

☐ A I Bergen
☐ B I København
☐ C På Eidsvoll

☐ SIKKER ☐ USIKKER ☐ GJETTET

6 Hvilken dato erklærte Stortinget at den svenske kongen ikke lenger var Norges konge?

☐ A 8. mai 1905

☐ B 17. mai 1905

☐ C 7. juni 1905

☐ SIKKER ☐ USIKKER ☐ GJETTET

7 Grunnloven ble vedtatt på Eidsvoll den _____.

☐ SIKKER ☐ USIKKER ☐ GJETTET

8 Norge ble fullt selvstendig i året _____.

☐ SIKKER ☐ USIKKER ☐ GJETTET

DIN SCORE ☐☐☐☐☐☐☐☐ RIKTIGE DATO _____

REPETER DAG _____

Dette var kapittel 5 av 42: 1814, Grunnloven og 1905. Hele pensum, øving og prøvesimulering: statsproven.no

199 kr én gang, ingen abonnement.

Fasit til «Test deg selv»

1. B — Danmark måtte gi Norge fra seg til Sverige

Danmark var på den tapende siden i Napoleonskrigene og måtte gi Norge fra seg. Norge ble tvunget inn i en ny union med Sverige.

Husk: 1814: fra Danmark til Sverige.

2. C — Den danske prinsen Carl, som tok navnet Haakon VII

Den danske prinsen Carl ble valgt til norsk konge og tok navnet Haakon. Han var konge fra 1905 til 1957.

Husk: Prins Carl ble Haakon VII.

3. A — 112

112 menn kom sammen på Eidsvoll i 1814 for å skrive grunnloven.

Husk: 112 menn på Eidsvoll.

4. B — Gjennom en folkeavstemning

Etter unionsoppløsningen i 1905 valgte folket i en folkeavstemning at Norge skulle være et monarki.

Husk: Folket stemte: monarki.

5. C — På Eidsvoll

Mektige menn fra de sørlige landsdelene samlet seg på Eidsvoll i 1814 for å skrive en grunnlov for et selvstendig Norge.

Husk: Grunnlov = Eidsvoll.

6. C — 7. juni 1905

Stortinget erklærte unionen oppløst 7. juni 1905. 17. mai frister fordi det er nasjonaldagen, men den markerer Grunnloven fra 1814.

Husk: Unionsoppløsningen: 7. juni 1905.

7. 17. mai 1814

8. 1905

Uoffisiell studieguide. Boken er skrevet med egne forklaringer og er ikke utgitt av, godkjent av eller tilknyttet HK-dir, UDI eller andre offentlige organer. Bruk den sammen med offisiell informasjon.